

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان دامپزشکی کشور

Iran veterinary organization

مقررات ملی دامپزشکی

۹۱/۲۸

مرداد ماه ۱۳۹۱

دستورالعمل:

دستورالعمل اجرایی و ضوابط فنی بهداشتی
مراکز تکثیر، پرورش و نگهداری ماهیان زینتی

Procedure of: "Operational guidelines and technical, health standards for ornamental fish hatchery and culture establishments"

IVO

۹۱/۲۸

Aug-۲۰۱۲

آدرس: تهران، خیابان ولی عصر، دوراهی یوسف آباد، ابتدای خیابان سید

جمال الدین اسدآبادی، ساختمان سازمان دامپزشکی کشور

دورنویس: ۸۸۹۵۷۲۵۲

تلفن: ۸۸۹۶۲۳۸۰ - ۸۸۹۵۰۸۷۶

WWW.IVO.ir

پایگاه اینترنتی:

پیش گفتار:

« دستورالعمل اجرایی و ضوابط فنی بهداشتی مراکز تکثیر، پرورش و نگهداری ماهیان زینتی » بنا به پیشنهاد مشترک اداره کل دامپزشکی استان تهران و دفتر نظارت بر بهداشت عمومی و مواد غذایی و به استناد قانون سازمان مصوب ۱۳۵۰ و همچنین آئین نامه اجرایی نظارت بهداشتی دامپزشکی مصوب ۱۳۸۷/۹/۱۳ هیئت وزیران، در مردادماه سال ۱۳۹۱ نگارش شد و در جلسه مورخ ۱۳۹۱/۰۷/۰۲ کمیسیون تحول اداری سازمان با کد « دستورالعمل ۲۸/۹۱/ دامپزشکی » به تصویب رسید و از ۱۳۹۱/۰۷/۰۴ لازم الاجرا است.

ماده ۱ - هدف: تعیین شرایط و ضوابط فنی بهداشتی مراکز تکثیر، پرورش و نگهداری ماهیان زینتی

ماده ۲ - دامنه کاربرد: این دستورالعمل در مراکز تکثیر، پرورش و نگهداری ماهیان زینتی گرمسیری آب شیرین به منظور صدور و تمدید پروانه بهداشتی کاربرد دارد.

تبصره (۱): متقاضیان احداث سایر مراکز تکثیر، پرورش و نگهداری ماهیان زینتی از جمله ماهیان زینتی آب شور بایستی درخواست خود را به همراه طرح فنی مربوط جهت بررسی و تایید به سازمان ارائه نمایند.

ماده ۳ - مسئولیت اجراء: مسئولیت اجرای این دستورالعمل بر عهده اداره کل می باشد و دفتر نظارت مسئول نظارت بر حسن اجرای آن است.

ماده ۴ - قوانین و مقررات مرتبط:

۱- قانون سازمان مصوب ۱۳۵۰

۲- آئین نامه اجرایی نظارت بهداشتی دامپزشکی مصوب ۱۳۸۷/۹/۱۳ هیئت وزیران

ماده ۵ - تعاریف، واژه ها و اصطلاحات: در این دستورالعمل علاوه بر واژه ها و اصطلاحات تعریف شده در آئین نامه اجرایی نظارت بهداشتی دامپزشکی مصوب سال ۱۳۸۷، واژه ها و اصطلاحات زیر نیز به کار می رود.

۱- سازمان: سازمان دامپزشکی کشور

۲- اداره کل: اداره کل دامپزشکی استان

۳- شبکه دامپزشکی: شبکه دامپزشکی شهرستان

۴- دفتر نظارت: دفتر نظارت بر بهداشت عمومی و مواد غذایی سازمان دامپزشکی کشور

۵- مرکز: مرکز تکثیر و پرورش ماهیان زینتی

۶- ماهیان زینتی: انواع ماهیان آکواریومی آب شیرین، لب شور و شور اعم از گرمسیری و سردسیری

تبصره (۱): ماهی قرمز (طلایی، حوض و شب عید) جزء ماهیان زینتی آب شیرین محسوب می شود.

ماده ۶ - محل و موقعیت مرکز باید دارای شرایط زیر باشد:

۱- حریم بهداشتی بر اساس مفاد ماده ۱۰ این دستورالعمل رعایت شود.

۲- در معرض حوادث طبیعی از جمله سیل، طوفان های موسمی و آبرفت ها نباشد.

۳- تحت تأثیر آلودگی ناشی از صنایع، پساب مزارع کشاورزی، آبیاری پروری و فاضلاب شهری و صنعتی نباشد.

۴- به سهولت به راه های ارتباطی جهت حمل و نقل دسترسی داشته باشد.

ماده ۷ - ظرفیت مرکز با توجه به درخواست و طرح و نقشه ارائه شده از سوی متقاضی و روش پرورش توسط اداره کل تعیین می شود.

تبصره (۱): حداقل ظرفیت سالیانه مرکز ۵۰۰۰۰ قطعه و حداکثر آن براساس امکانات و تجهیزات مندرج در این دستورالعمل به شرح جدول شماره (۱) محاسبه و تعیین می شود.

ماده ۸ - حداقل مساحت مورد نیاز مرکز با توجه به درخواست و طرح و نقشه ارائه شده از سوی متقاضی و شیوه فعالیت (امتخر یا آکواریوم) بر اساس جدول شماره (۱) محاسبه و تعیین می شود.

جدول (۱): حداقل مساحت کل و مفید مورد نیاز مرکز بر حسب ظرفیت (مأخذ: سازمان شیلات ایران)

انواع مراکز	ظرفیت تولید (قطعه در مترمربع)	سطح کل فضای تولیدی مورد نیاز (مترمربع)	سطح مفید فضای تولیدی مورد نیاز (مترمربع)	سطح مفید در غیر آکواریوم و استخرهای بالای ۲۰ مترمربع (مترمربع)	آب مورد نیاز (متر مکعب در ماه)
مراکز کوچک	۵۰۰۰۰	۱۰۰	۷۰	۱۴۰	۲۰
	۶۰۰۰۰	۱۲۰	۸۴	۱۶۸	۴۰
	۷۰۰۰۰	۱۴۰	۹۸	۱۹۶	۵۰
	۸۰۰۰۰	۱۶۰	۱۱۲	۲۲۴	۶۰
	۹۰۰۰۰	۱۸۰	۱۲۶	۲۵۲	۷۰
	۱۰۰۰۰۰	۲۰۰	۱۴۰	۲۸۰	۸۰
مراکز متوسط	۲۰۰۰۰۰	۴۰۰	۳۲۰	۶۴۰	۱۶۰
	۳۰۰۰۰۰	۶۰۰	۴۸۰	۹۶۰	۲۴۰
	۴۰۰۰۰۰	۸۰۰	۶۴۰	۱۲۸۰	۳۲۰
	۵۰۰۰۰۰	۱۰۰۰	۸۰۰	۱۶۰۰	۴۰۰
مراکز بزرگ	۷۵۰۰۰۰	۱۵۰۰	۱۲۷۵	۲۵۵۰	۷۲۰
	۱۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰	۱۷۰۰	۳۴۰۰	۹۶۰
	۱۵۰۰۰۰۰	۳۰۰۰	۲۲۵۰	۵۱۰۰	۱۴۴۰
	۲۰۰۰۰۰۰	۴۰۰۰	۳۴۰۰	۶۸۰۰	۱۹۲۰

ماده ۹ - میزان آب مورد نیاز مرکز بر اساس جدول شماره (۱) محاسبه و تعیین می شود که ویژگی های میکروبی، فیزیکی و شیمیایی آن مطابق جداول (۲) و (۳) و (۴) می باشد.

تبصره (۱): مراکزی که درخواست افزایش تراکم در واحد سطح دارند، میزان نیاز آبی با توجه به طرح توجیهی ارائه شده، توسط اداره کل محاسبه و تعیین خواهد شد.

جدول شماره (۲): ویژگی های میکروبی آب:

ویژگی	مقدار مجاز	واحد اندازه گیری
کلی فرم تام در آب ورودی	۱۰۰۰۰	MPN/۱۰۰ ml
کلی فرم در آب محل تکثیر	۱۰۰	MPN/۱۰۰ ml
کلی فرم مدفوعی	منفی	در ۱۰۰ میلی لیتر آب ورودی و محل تکثیر

جدول شماره (۳): ویژگی های فیزیکی آب:

ویژگی	مقدار مجاز	واحد اندازه گیری
دما	۱۸ تا ۳۰	درجه سانتی گراد
PH	۶-۸/۵	
سختی آب (براساس کربنات کلسیم)	۲۰۰-۴۰۰	میلی گرم در لیتر

جدول شماره (۴): ویژگی های شیمیایی آب:

ویژگی	مقدار مجاز (برحسب میلی گرم در لیتر)
نیترات	۵۰
منیزیم	۲۰
آهن	تام
	دو ظرفیتی
	سه ظرفیتی
مس	آب های سبک
	آب های سخت
کادمیوم	آب های سبک
	آب های سخت
کروم	کمتر از ۰/۰۳
سرب	کمتر از ۰/۰۳
جیوه	کمتر از ۰/۰۰۰۲
فسفر	۰/۰۱ تا ۳
آمونیاک آزاد	کمتر از ۰/۰۲
نیتریت	کمتر از ۰/۲

ماده ۱۰ - رعایت حریم بهداشتی با اماکن دامی و صنایع وابسته به دام ، عوارض طبیعی و تاسیساتی و مناطق مسکونی به شرح زیر الزامی است :

- ۱- حریم بهداشتی با اماکن دامی و صنایع وابسته به دام مطابق با جدول شماره (۵) تبصره (۱) : فواصل مندرج در جدول شماره (۵) براساس آخرین تاسیسات واحد با اولین تاسیسات واحد مجاور محاسبه می شود .
- تبصره (۲) : در صورت وجود عوارض طبیعی از قبیل تپه ، کوه ، دره ، جنگل ، رودخانه و غیره که محدودیت تردد ایجاد می کنند و یا در صورت درخت کاری به عمق ۶ متر و کاشت درخت حداقل در ۳ ردیف ، فواصل مندرج در جدول شماره (۵) می تواند حداکثر تا ۲۰ (بیست) درصد کاهش یابد .
- تبصره (۳) : در استان های مازندران ، گیلان ، گلستان و مناطق اقلیمی مشابه از نظر آب و هوا و پوشش گیاهی در صورت ضرورت و بنابه نظار اداره کل ، فواصل مندرج در جدول شماره (۵) را می توان (علاوه بر موارد مندرج در تبصره ۲) حداکثر تا ۱۰ درصد کاهش داد .
- تبصره (۴) : در خصوص مجتمع های تکثیر و پرورش با مدیریت و مالکیت واحد ، در صورت رعایت کلیه ضوابط و مقررات بهداشتی مربوط ، لزومی به رعایت فاصله بین واحدهای تکثیر و پرورش همان مجتمع نمی باشد .

ماده ۱۱- طرح و نقشه ساختمان، تاسیسات و مشخصات دستگاه ها باید توسط متقاضی براساس نوع فعالیت (تکثیر و یا پرورش) و با رعایت اصول GMP (عملیات صحیح تولید)، GHP (عملیات صحیح پرورش) و امنیت زیستی به نحوی تهیه و ارائه شود که علاوه بر تامین میزان فضاهای لازم ، شامل تاسیسات اصلی و جنبی به شرح زیر باشند :

۱- استخرها یا آکواریوم های مولدین و پیش مولدین

۲- استخرها یا آکواریوم های پرورش

۳- سالن قرنطینه

۴- کانال های آبرسان اصلی

۵- کانال یا لوله آبرسان ارتباطی

۶- کانال یا لوله خروجی

تبصره (۱): تعداد و ظرفیت استخرها و یا آکواریوم ها براساس ظرفیت مرکز محاسبه و تعیین می شود .

تبصره (۲): تمامی آکواریوم ها باید در سالن مسقف نصب شوند .

ماده ۱۲- سالن ، استخر و آکواریوم ها باید دارای شرایط زیر باشند :

۱- کف و دیواره های سالن و استخر محکم و مقاوم بوده و در برابر آب غیر قابل نفوذ و قابل شستشو و ضد عفونی باشد

۲- مجهز به لوله آبرسان مستقل، زهکشی اختصاصی و مجرای تخلیه آب و لوله های هوادهی باشد.

۳- برای پیشگیری از بیماری ها و در صورت نیاز عملیات درمانی هراستخر یا آکواریوم بایستی دارای ورودی و خروجی جداگانه ای باشد.

۴- وسایل و تجهیزات مورد استفاده در هر یک از هراستخرها یا آکواریوم ها باید اختصاصی باشد.

ماده ۱۳- سالن قرنطینه باید از نظر اصول قرنطینه و امنیت زیستی کاملا مجزا از سایر بخش ها بوده و ظرفیت استخر و یا آکواریوم آن (با شرایط مندرج در ماده ۱۲) حداقل معادل ۳۰ درصد ظرفیت کل مرکز باشد.

ماده ۱۴- کانال های آبرسان (اصلی ، ارتباطی و خروجی) بایستی دارای شرایط زیر باشند :

۱- دارای شیب مناسب (حداقل یک در هزار) باشد.

۲- در مسیر کانال ورودی آب به استخر پرورشی مکان هایی جهت نصب توری یا فیلتر مناسب تعبیه شود.

۳- در کانال ورودی به استخر امکاناتی جهت تنظیم میزان آب ورودی در نظر گرفته شود.

تبصره (۱): در صورتی که آب ورودی مرکز از رودخانه تامین شود و یا پساب خروجی به رودخانه وارد شود ، به منظور خود پالایندگی (پالایش و سالم سازی آب) طول مسیر جریان آب و یا پساب ، حداقل باید یکصد متر باشد.

ماده ۱۵- مرکز باید با دیوار و یا فنس به طور کامل محصور شود و از ورود افراد متفرقه و حیوانات جلوگیری شود .

ماده ۱۶- تاسیسات جنبی (شامل ساختمان اداری ، نگهبانی ، موتورخانه ، انبارها ، سرویس های بهداشتی ، رختکن ، پلکینگ ، فضای سبز، راه های دسترسی ، مکان های رفاهی (محل استراحت کارکنان ، سالن غذا خوری ، آشپزخانه و نمازخانه) دفتر دامپزشکی باید در محل های مناسب نزدیک به درب ورودی احداث شوند و مساحت آن حداقل یک پنجم تا یک هفتم تاسیسات اصلی باشد .

ماده ۱۷- رختکن و سرویس های دوش و یا روشویی باید در مبدا ورودی به مرکز بوده و مجهز به آب سرد و گرم و امکانات مربوط باشد.

تبصره (۱): فاضلاب سرویس های بهداشتی نباید به روکخانه و یا استخرها نفوذ داشته باشد.

ماده ۱۸- انبار نگهداری خوراک باید در نزدیکی درب ورودی مرکز ساخته شده و دارای امکانات زیر باشد :

۱- کنترل رطوبت ، دما و جلوگیری از ورود جوندگان و حشرات مودی

۲- تهویه مناسب

۳- پالت (محکم، مناسب و قابل شستشو و ضدعفونی) جهت نگهداری خوراک

۴- وسایل توزین و توزیع غذا

۵- درب قابل کنترل برای جلوگیری از تردد افراد متفرقه به انبار

۶- کف و دیواره قابل شستشو و ضدعفونی

ماده ۱۹- احداث انبار لوازم به منظور نگهداری لوازم جنبی مرکز الزامی است . این انبار باید دارای قفسه های اختصاصی و یا امکانات لازم برای نگهداری دارو ، مواد شیمیایی ، سموم و ضدعفونی کننده های مجاز ، به صورت کاملا مجزا باشد .

ماده ۲۰- مرکز باید نیروی برق مورد نیاز خود را از شبکه سراسری و یا ژنراتور اختصاصی حداقل برابر با ظرفیت مورد نیاز تامین نماید.

تبصره (۱): در صورتی که نیروی برق مورد نیاز از شبکه سراسری تامین می شود ، نصب دستگاه مولد برق اضطراری حداقل معادل نیاز دستگاه های هواده و پمپ های انتقال آب ضروری است .

ماده ۲۱- احداث حوضچه یا داکت ضد عفونی در ورودی مرکز برای ضدعفونی چرخ های خودروها و نیز حوضچه های ضدعفونی به منظور ضدعفونی چکمه پرسنل در محل ورودی به محوطه استخرهای پرورش ضروری است.

ماده ۲۲- مرکز بایستی دارای کوره لاشه سوز یا چاه تلفات برای معدوم کردن تلفات در دورترین نقطه مرکز به سمت درب ورود و خروج و یا امکانات لازم برای انتقال بهداشتی ضایعات به مراکز مجاز باشد.

ماده ۲۳- برای تامین آب شیرین با فشار مناسب جهت مصارف عمومی پرسنل باید یک منبع ذخیره آب برای این منظور ، تر نظر گرفته شود.

ماده ۲۴- متقاضی اخذ پروانه بهداشتی تاسیس مرکز باید مدارک زیر را به اداره کل ارائه نماید:

۱- ارائه فرم درخواست و ثبت آن در اداره کل

۲- مدارک مربوط به مالکیت زمین :

۲.۱. در مورد اراضی دارای سند مالکیت ؛ اصل اسناد مالکیت به همراه یک نسخه فتوکپی از آن ها.

۲.۲. در مورد اراضی استیجاری ؛ اجاره نامه رسمی (تنظیم شده در دفاتر اسناد رسمی کشور) حداقل به مدت ۳ سال که بدین منظور تنظیم گردیده است.

تبصره (۱): در مورد زمین های اوقافی ؛ مدت و موضوع اجاره بر اساس نظریه اداره اوقات محل تعیین می گردد.

۲.۳. در مورد اراضی فاقد سند مالکیت ؛ مستند تصرف و احراز مالکیت به تأیید ارگان های رسمی ذیربط (اداره ثبت و سازمان جهادکشاورزی استان) رسیده باشد و امضاء و ارائه تعهد رسمی و ثبتی مبنی بر اینکه پس از صدور پروانه در صورت اثبات عدم صحت مالکیت پروانه صادره فوراً لغو و متقاضی حق اعتراض نداشته باشد و خسارت های وارده را جبران نماید.

۲.۴. در مورد اراضی مشاع؛ گواهی لازم بنام متقاضی مبنی بر تعیین مساحت زمین از مرجعی که توسط ارگان های ذیبط معرفی می شود و نیز نقشه زمین مورد نظر جهت ایجاد تاسیسات که به تائید و امضاء کلیه مالکین زمین و در صورت عدم دسترسی به کلیه مالکین به تائید عده ای از مالکین آن و شورای محل و ممههور به مهر بخشداری و فرمانداری باشد.

۲.۵. در مورد زمین های اصلاحات ارضی مفروزالرعیه گواهی لازم مبنی بر مالکیت یا تصرف زمین و بلا معارض بودن آن و همچنین تائید حدود مشخصات و مساحت زمین از ارگان ذیربط و نیز تفکیکی اراضی محل که زمین مورد نظر جهت احداث تاسیسات در آن مشخص شده باشد.

۲.۶. در مورد اراضی واگذار شده از سوی هیئت های واگذاری زمین؛ صورت مجلس واگذاری زمین و همچنین نقشه و کوچی مورد نظر جهت احداث تاسیسات الزامی است.

۲.۷. در صورتی که زمین محل احداث تاسیسات متعلق به چند نفر باشد؛ ارائه وکالتنامه رسمی غیر قابل عزل به نامفرد متقاضی دریافت پروانه، حداقل به مدت ۵ سال (فرم شماره ۴ کتاب نظام دامداری) از سایر مالکین مبنی بر اجازه ایجاد تاسیسات و دریافت پروانه مربوط الزامی است.

۲.۸. برای مراکز متعلق به دولت و یا دستگاه های وابسته به دولت؛ ارائه گواهی از بالاترین مقام آن دستگاه مبنی بر تائید مالکیت زمین الزامی است.

تبصره (۲): در هر یک از موارد فوق چنانچه بعد از صدور پروانه مورد عدم صحت مالکیت یا تصرف طبق مدارک رسمی به اثبات رسید پروانه مذکور فوراً لغو و خسارت های وارده ناشی از آن به عهده متقاضی خواهد بود.

۳- اساسنامه شرکت و روزنامه رسمی برای اشخاص حقوقی

۴- تعهد نامه رسمی مالک بر اساس فرم مندرج در نظام دامداری

۵- موافقت مراجع ذیربط در خصوص تامین آب و برق

۶- کروکی و آدرس دقیق محل تاسیسات

۷- نقشه های کلی و تفکیکی تاسیسات و تجهیزات برابر اصول فنی بهداشتی

۸- فرم بازدید از زمین برای صدور یا تمدید پروانه بهداشتی تاسیس تکمیل شده توسط کارشناسان اداره کل یا شبکه دامپزشکی

۹- نتایج آزمایشات آب مصرفی (که باید مطابق این دستورالعمل باشد).

ماده ۲۵- متقاضیان پس از احداث و تکمیل تاسیسات مطابق نقشه تاییدی، می توانند نسبت به ارائه مدارک زیر جهت دریافت پروانه بهداشتی بهره برداری اقدام نمایند:

۱- فرم درخواست و ثبت آن در اداره کل

۲- اصل پروانه بهداشتی تاسیس صادره

۳- اصل مدارک مربوط به مالکیت زمین

۴- فرم بازدید برای صدور یا تمدید پروانه بهداشتی بهره برداری تکمیل شده توسط کارشناسان اداره کل یا شبکه دامپزشکی

۵- کارت بهداشتی (گواهی سلامت) معتبر برای کلیه پرسنل شاغل

۶- یک نسخه از قرارداد استخدام مسئول فنی بهداشتی

۷- نقشه های کلی و تفکیکی تاسیسات و تجهیزات مرکز که به تایید اداره کل رسیده است.

ماده ۲۶- رعایت کلیه ضوابط فنی بهداشتی و مقررات صدور پروانه بهداشتی (موضوع این دستورالعمل) در خصوص مراکز موجود نیز لازم الاجرا می باشد.